بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İSLAM KAHRAMANLARI

SERİ 23

ZÂHİR BAYBARS

Kur'an, Sahih Hadisler ve Tarih Kitaplarına Göre Haçlı Kalelerinin Fatihi

وَأَعِدُّواْ لَهُم مَّا ٱسۡتَطَعۡتُم مِّن قُوَّةٖ وَمِن رِّبَاطِ ٱلۡخَيۡلِ تُرۡهِبُونَ بِهِۦ عَدُوَّ ٱللَّهِ وَعَدُوَّكُمۡ وَءَاخَرِينَ مِن دُونِهِمۡ لَا تَعۡلَمُونَهُمُ ٱللَّهُ يَعۡلَمُهُمۡۚ وَمَا تُنفِقُواْ مِن شَيۡءٖ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ يُوَفَّ إِلَيۡكُمۡ وَأَنتُمۡ لَا تُظۡلَمُونَ ٦٠

"Ey inananlar! Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar Allah'ın düşmanı ve sizin düşmanlarınızı ve bunların dışında Allah'ın bilip sizin bilmediklerinizi yıldırmak üzere kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Allah yolunda sarfettiğiniz her şey size haksızlık yapılmadan, tamamen ödenecektir"

Enfâl Sûresi 8:60

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | facebook.com/QuranScienceMY

Ücretsiz dijital sürümü okumak için okutun: quranscience.my

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Müminlere, dinini savunmak için güçlerinin yettiği kadar kuvvet hazırlamalarını emreden Allah'a hamd olsun. Efendimiz Peygamberimiz Muhammed'e ﷺ, onun âline ve ashabına ve onun yolunu güzellikle takip edenlere — bunların arasında Haçlı kalelerinin fatihi Zâhir Baybars'a — salât ve selâm olsun.

Bu kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

İslam Kahramanları'nın bu yirmi üçüncü kitabı, Zâhir Baybars'ın hayatını anlatır: gözündeki bir kusur yüzünden ucuza satılan, sonra Mansûre'de ve Ayn Câlût'ta komutan olan, Kahire'de Abbâsî hilâfetini yeniden kuran, devletin gücünü inşa eden ve Antakya ile Hısnülekrâd'ı fetheden Kıpçak çocuğu. Hayatı, hataları ve zulümleri dahil, kaynakları hakkında dürüstçe anlatılmıştır. Allah bu ilmi faydalı ilim (ilmun yüntefeu bih) kılsın.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasviri yoktur. Kapakta şafak vakti ***Şam diyarının tepeleri*** görülmektedir: altın ve pembe renkli bir gökyüzü, yumuşak bulutlar, zeytin ve servi ağaçları ve tepeye doğru kıvrılarak tırmanan tozlu bir yol.

Tepenin üzerinde yüksek surları ve yuvarlak kuleleriyle ***büyük bir taş kale*** yükselir — Baybars'ın fethettiği ***Hısnülekrâd*** ve ***Safed*** gibi Haçlı kalelerini hatırlatır — ve kulelerinde, kurtuluşunun simgesi olarak ***yeşil ve altın sarısı sancaklar*** dalgalanır.

Uzakta, sabah sisinin içinde Memlük üslubunda ***bir kubbe ve bir minare*** görülür; Kahire'yi ve Zâhir Baybars Camii'ni hatırlatır. Ovadaki ateşlerden yükselen ***ince dumanlar*** ise her zaman hazır bekleyen bir orduyu hatırlatır.

Alttaki ***koyu mavi bant***, ***ince altın çizgilerle*** çerçevelenmiştir ve yazarın adını taşır — İslam Kahramanları'nın tüm kapakları uyumlu olsun diye Seri 1'den Seri 22'ye kadar olan kapaklarla aynıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İÇİNDEKİLER

ZÂHİR BAYBARS 5
1. ZÂHİR BAYBARS KİMDİR? 6
2. KIPÇAK BOZKIRINDAN BİR KÖLE ÇOCUK 7
3. MANSÛRE'DEKİ TUZAK 8
4. SÜRGÜN YILLARI 9
5. AYN CÂLÛT'TA ÖNCÜ BİRLİKTE 10
6. KUTUZ'UN KANI VE SALTANAT TAHTI 11
7. ABBÂSÎ HİLÂFETİNİN İHYASI 12
8. DEVLETİN GÜCÜNÜ İNŞA ETMEK 14
9. DÖRT KADI, BİR CAMİ VE İÇKİ YASAĞI 16
10. KAYSERİYE, ARSÛF VE SAFED 17
11. ANTAKYA'NIN FETHİ 19
12. HISNÜLEKRÂD: AŞILMAZ KALE 20
13. BERKE HAN VE ELBİSTAN SAVAŞI 22
14. İMAM NEVEVÎ'NİN UYARISI 23
15. DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN KISSALAR VE SAYILAR 25
16. ŞAM'DA VEFATI VE MİRASI 26
17. BAYBARS KISSALARININ KAYNAKLARI 27
18. ŞAHISLAR, YERLER VE ZAMAN ÇİZELGESİ 28
19. ZÂHİR BAYBARS HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR 30
20. DERSLER VE SONUÇ 32
KAYNAKÇA 33
DESTEK VE BAĞIŞ 34

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ZÂHİR BAYBARS

Hicrî 658 (miladî 1260) yılında Ayn Câlût'taki zaferden sonra İslâm dünyası hâlâ iki yönden kuşatılmıştı: doğuda Moğollar, Şam sahilinde ise hâlâ ayakta duran Haçlı kaleleri. Bağdat yıkılmış, Abbâsî hilâfeti ortadan kalkmıştı; Mısır ve Şam'ı birleştirecek güçlü bir lidere ihtiyaç vardı.

Bu lider ***el-Melikü'z-Zâhir Rükneddin Baybars***'tı: bir zamanlar gözündeki bir kusur yüzünden ucuza satılan, sonra Mansûre'de ve Ayn Câlût'ta komutan olan ve sonunda Mısır ile Şam'ı on yedi yıl yöneten bir sultan olan Kıpçak çocuğu. Kahire'de Abbâsî hilâfetini yeniden kurdu, devletin gücünü inşa etti, Antakya ile Hısnülekrâd'ı fethetti ve Elbistan'da Moğolları bir kez daha yendi.

Bu e-kitap, ***İslam Kahramanları*** serisinin yirmi üçüncü kitabıdır. Baybars'ın hayatı tarih kitaplarından, özellikle kâtibi İbn Abdüzzâhir'in er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü ve İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'sinden gelir. Her kıssanın kaynağı ve derecesi — Kutuz'un öldürülmesindeki rolü, eman verildikten sonra öldürülen Safed esirleri ve İmam Nevevî'nin onu uyarması gibi hoşa gitmeyen olaylar dahil — dürüstçe belirtilmiş ve dersleri Kur'an'a ve sahih hadislere dayandırılmıştır.

Baybars'ın hikâyesi bir güç hikâyesidir: gücün nasıl inşa edildiği, nasıl kullanıldığı ve şeriata nasıl boyun eğmesi gerektiği.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ZÂHİR BAYBARS KİMDİR?

Tam adıyla ***el-Melikü'z-Zâhir Rükneddin Baybars el-Bundukdârî es-Sâlihî***, Mısır ve Şam'ın dördüncü Memlük sultanıdır (hicrî 658–676). Hicrî 620 civarında Karadeniz'in kuzeyindeki Kıpçak bozkırında (Deşt-i Kıpçak), Türk boyları arasında doğdu.

İbn Abdüzzâhir ve İbn Tağrîberdî onu uzun boylu, esmer, mavi gözlü, gür sesli ve çok cesur biri olarak tasvir eder. Gözlerinden birinde beyaz bir leke vardı — köle olarak satıldığında neredeyse kaderini belirleyecek bir kusur.

ADI VE LAKAPLARI

AD / LAKAP	AÇIKLAMA
Baybars	Türkçe bir ad; "pars bey" veya "bey pars" anlamına geldiği söylenir
Rükneddin	"Dinin direği"
el-Melikü'z-Zâhir	"Galip ve aşikâr hükümdar"
el-Bundukdârî	Emîr Alâeddin Aydekin el-Bundukdâr'ın memlükü
es-Sâlihî	Sultan es-Sâlih Eyyûb'un memlükü
Ebü'l-Fütûh	"Fetihler babası"

ALINACAK DERSLER

Bedendeki bir kusur büyüklüğe engel değildir. Allah görünüşe değil, kalplere ve amellere bakar.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KIPÇAK BOZKIRINDAN BİR KÖLE ÇOCUK

TARİHÎ NOT: UCUZA SATILMAK

1240'larda Moğollar Kıpçak bozkırına saldırdı ve pek çok Türk çocuğu esir alınarak köle pazarlarında satıldı. O sırada henüz genç olan Baybars önce Anadolu'daki Sivas'a, sonra Şam diyarındaki Hama'ya götürüldü.

İbn Tağrîberdî'ye göre Hama'daki bir alıcı, gözündeki beyaz leke yüzünden onu iade etti. Sonunda emîr ***Alâeddin Aydekin el-Bundukdâr*** onu yaklaşık sekiz yüz dirheme — bir memlük için düşük bir fiyata — satın aldı. Aydekin tutuklanınca Baybars ***Sultan es-Sâlih Eyyûb***'a geçti ve Nil'deki Ravza adasında konuşlanan seçkin ***Bahriyye*** birliğine katıldı.

Rivayetin derecesi: İbn Abdüzzâhir'in (Baybars'ın kendi kâtibi) er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbn Abdüzzâhir, er-Ravzü'z-zâhir fî sîreti'l-Meliki'z-Zâhir; İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire; el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk.

ALINACAK DERSLER

İnsanların reddettiğini Allah yükseltebilir. Bir kişinin değeri, onun için ödenen fiyatla belirlenmez.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MANSÛRE'DEKİ TUZAK

TARİHÎ NOT: YEDİNCİ HAÇLI SEFERİ

Hicrî 647 (miladî 1249) yılında Fransa Kralı IX. Louis Yedinci Haçlı Seferi'ne önderlik etti ve Mısır'da Dimyat'ı ele geçirdi. Sultan es-Sâlih Eyyûb, Haçlılar ilerlerken vefat etti ve ölümü gizli tutuldu.

Hicrî 647 Zilkade'sinde (Şubat 1250), Artois'lı Robert komutasındaki Haçlı süvarileri ***Mansûre*** şehrine daldı. Rivayete göre Baybars ve Fârisüddin Aktay şehir kapılarının açık bırakılmasını emretti, sonra dar sokaklarda onlara saldırdı. Birliğin neredeyse tamamı öldürüldü. Birkaç hafta sonra Haçlılar geri çekildi ve IX. Louis Fâriskûr'da esir alındı.

Rivayetin derecesi: İbn Abdüzzâhir'in (Baybars'ın kendi kâtibi) er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire.

ALINACAK DERSLER

Savaşta hikmet, büyük sayıları yenebilir. Tanımadığı yere aceleyle dalan düşman tuzağa düşebilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SÜRGÜN YILLARI

TARİHÎ NOT: TURANŞAH'IN VE AKTAY'IN KANI

Zaferden sonra es-Sâlih Eyyûb'un oğlu Sultan Turanşah, Bahrî Memlükleri dışlamaya başladı. Hicrî 648 Muharrem'inde Fâriskûr'da bir grup Memlük tarafından öldürüldü; bazı kaynaklar Baybars'ı ona ilk vuranlar arasında sayar. Bu olay burada dürüstçe belirtilmektedir.

Hicrî 652'de Sultan İzzeddin Aybek, Bahriyye'nin lideri Fârisüddin Aktay'ı öldürdü. Baybars ve Kalavun dahil arkadaşları Şam'a kaçtı. Yaklaşık altı yıl boyunca Şam ve Kerek'teki Eyyûbî hükümdarları arasında dolaştı; zaman zaman Mısır'ın kendisine karşı bile savaştı.

Rivayetin derecesi: İbn Abdüzzâhir'in (Baybars'ın kendi kâtibi) er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

ALINACAK DERSLER

Düşman kapıdayken Müslümanlar arasındaki iktidar kavgaları ümmeti zayıflatır. Dürüst tarih, kahramanların hatalarını tekrarlamayalım diye kaydeder.

AYN CÂLÛT'TA ÖNCÜ BİRLİKTE

TARİHÎ NOT: KUTUZ'A DÖNÜŞ

Moğollar hicrî 658'de Halep ve Şam'ı ele geçirince Baybars, Sultan Kutuz'a yazarak eman istedi. Kutuz onu kabul etti, ona ikramda bulundu ve Kalyûb bölgesini ikta olarak verdi.

Ayn Câlût'ta, hicrî 658 yılının 25 Ramazan'ında Baybars öncü birliği yönetti. Moğol ordusunu, asıl Memlük kuvvetinin beklediği vadiye çekti. Zaferden sonra Moğol kalıntılarını Halep'e kadar takip etti. (Olayın tamamı Seri 22: Seyfeddin Kutuz'dadır.)

Rivayetin derecesi: İbn Abdüzzâhir'in (Baybars'ın kendi kâtibi) er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:

el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; el-Yûnînî, Zeylü Mir'âti'z-zamân; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

ALINACAK DERSLER

Eski düşmanlar, ortak bir tehlikeye karşı birleştiklerinde en iyi müttefikler olabilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KUTUZ'UN KANI VE SALTANAT TAHTI

TARİHÎ NOT: SÂLİHİYYE, HİCRÎ 658 ZİLKADE

Mısır'a dönüş yolunda Baybars ve bir grup emîr, Sâlihiyye yakınlarında Sultan Kutuz'u öldürdü. Tarihçiler çeşitli sebepler zikreder; bunların arasında Kutuz'un Halep'i Baybars'a verme sözünü tutmaması ve Aktay'ın öldürülmesine kadar uzanan eski bir kin vardır. el-Makrîzî, Kutuz'a vuranlar arasında Baybars'ı da sayar.

Emîrler ardından Baybars'a sultan olarak biat etti. Önce ***el-Melikü'l-Kâhir*** ("boyun eğdiren hükümdar") lakabını seçti, ancak bunun uğursuz sayıldığı tavsiyesi üzerine ***el-Melikü'z-Zâhir*** olarak değiştirdi. Kahire'ye girdi ve halkın gönlünü kazanmak için Kutuz'un koyduğu bazı vergileri kaldırdı.

Kutuz'un öldürülmesi Baybars'ın hikâyesinde kara bir lekedir ve burada dürüstçe belirtilmektedir. Resûlullah ﷺ, Müslüman kanı dökmeye karşı sert bir uyarıda bulunmuştur (Sahîh-i Buhârî 31; bkz. Seri 22).

Rivayetin derecesi: İbn Abdüzzâhir'in (Baybars'ın kendi kâtibi) er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

ALINACAK DERSLER

Kan dökerek alınan iktidar ağır bir yük bırakır. Sonradan yapılan iyilikler hatayı silmez; fakat tövbe ve salih amel ümit kapısını açar.

ABBÂSÎ HİLÂFETİNİN İHYASI

TARİHÎ NOT: KAHİRE'DE BİR HALİFE

Bağdat'ın düşüşünden sonra üç yıl boyunca İslâm dünyasının halifesi yoktu. Hicrî ***659*** Receb'inde (Haziran 1261), Abbâsî soyundan Ahmed b. ez-Zâhir adlı bir kişi Kahire'ye geldi. Baybars, soyunu teyit etmek için kadıları ve âlimleri topladı, ardından ona ***el-Müstansır-billâh*** lakabıyla halife olarak biat etti. Halife de devlet işlerini Baybars'a bıraktı.

el-Müstansır kısa süre sonra Bağdat'ı Moğollardan geri alma girişiminde öldürüldü ve hicrî 661'de Abbâsî soyundan bir başkasına ***el-Hâkim-biemrillâh*** lakabıyla biat edildi. Kahire'deki Abbâsî hilâfeti yaklaşık iki buçuk asır sürdü; ancak asıl güç Memlük sultanlarının elindeydi.

Rivayetin derecesi: İbn Abdüzzâhir'in (Baybars'ın kendi kâtibi) er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; es-Süyûtî, Târîhu'l-hulefâ.

Kur'an, Allah'a, Resûlü'ne ve emir sahiplerine itaati emreder:

NİSÂ SÛRESİ 4:59

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنكُمۡۖ فَإِن تَنَٰزَعۡتُمۡ فِي شَيۡءٖ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمۡ تُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيۡرٞ وَأَحۡسَنُ تَأۡوِيلًا ٥٩

Ey İnananlar! Allah'a itaat edin, Peygambere ve sizden buyruk sahibi olanlara itaat edin. Eğer bir şeyde çekişirseniz, Allah'a ve ahiret gününe inanmışsanız onun halini Allah'a ve Peygambere bırakın. Bu, hayırlı ve netice itibariyle en güzeldir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/4:59

Resûlullah ﷺ da bu itaatin sınırlarını açıkladı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 7144

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي نَافِعٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ـ رضى الله عنه ـ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ " السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ، فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ، مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ، فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلاَ سَمْعَ وَلاَ طَاعَةَ ".

TERCÜME:

Abdullah b. Ömer'in rivayet ettiğine göre Nebî ﷺ şöyle buyurdu: ***"Müslüman kişiye, sevdiği ve sevmediği her şeyde dinlemek ve itaat etmek gerekir; masiyet emredilmediği sürece. Masiyet emredildiğinde ise dinlemek de itaat etmek de yoktur."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Müsedded ← Yahyâ b. Saîd el-Kattân ← Ubeydullah b. Ömer ← Nâfi' ← Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Ahkâm, Hadis No. 7144.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:7144

ALINACAK DERSLER

Ümmetin birliği bir sembole ve liderliğe ihtiyaç duyar. Ancak yöneticilere itaat her zaman Allah'a itaatle sınırlıdır.

DEVLETİN GÜCÜNÜ İNŞA ETMEK

TARİHÎ NOT: POSTA, KALELER VE DONANMA

Baybars, Kahire ile Şam arasındaki yol boyunca at menzilleri bulunan bir devlet posta teşkilatı (***berîd***) kurdu; böylece bir mektup yaklaşık dört günde ulaşabiliyordu. Ayrıca posta güvercinleri kullandı ve Fırat sınırında Moğol saldırılarını haber vermek için ateş işareti kuleleri zinciri kurdurdu.

Moğolların yıktığı Şam kalelerini ve şehirlerini onardı, savaş gemilerinden bir donanma kurdu ve ordusunu okçuluk ve binicilik dahil sürekli eğitti. el-Makrîzî, onun bizzat sık sık talim meydanına indiğini zikreder.

Rivayetin derecesi: İbn Abdüzzâhir'in (Baybars'ın kendi kâtibi) er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbn Abdüzzâhir, er-Ravzü'z-zâhir fî sîreti'l-Meliki'z-Zâhir; el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire.

Allah müminlere kuvvet hazırlamalarını emretti:

ENFÂL SÛRESİ 8:60

وَأَعِدُّواْ لَهُم مَّا ٱسۡتَطَعۡتُم مِّن قُوَّةٖ وَمِن رِّبَاطِ ٱلۡخَيۡلِ تُرۡهِبُونَ بِهِۦ عَدُوَّ ٱللَّهِ وَعَدُوَّكُمۡ وَءَاخَرِينَ مِن دُونِهِمۡ لَا تَعۡلَمُونَهُمُ ٱللَّهُ يَعۡلَمُهُمۡۚ وَمَا تُنفِقُواْ مِن شَيۡءٖ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ يُوَفَّ إِلَيۡكُمۡ وَأَنتُمۡ لَا تُظۡلَمُونَ ٦٠

Ey inananlar! Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar Allah'ın düşmanı ve sizin düşmanlarınızı ve bunların dışında Allah'ın bilip sizin bilmediklerinizi yıldırmak üzere kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Allah yolunda sarfettiğiniz her şey size haksızlık yapılmadan, tamamen ödenecektir

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/8:60

Resûlullah ﷺ bu âyeti minberde açıkladı:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1917

حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ، أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِي عَلِيٍّ، ثُمَامَةَ بْنِ شُفَيٍّ أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ، يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ " وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ أَلاَ إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْىُ أَلاَ إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْىُ أَلاَ إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْىُ "

TERCÜME:

Ukbe b. Âmir dedi ki: Resûlullah'ı ﷺ minberde iken şöyle buyururken işittim: ***"'Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın.' Dikkat edin, kuvvet atıcılıktır. Dikkat edin, kuvvet atıcılıktır. Dikkat edin, kuvvet atıcılıktır."***

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Hârûn b. Ma'rûf ← Abdullah b. Vehb ← Amr b. Hâris ← Ebû Ali Sümâme b. Şüfey ← Ukbe b. Âmir رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-İmâre, Hadis No. 1917.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Buhârî'den sonra en sahih hadis kitabı olan Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:1917

ALINACAK DERSLER

Güç birden ortaya çıkmaz. Hazırlık, eğitim ve düzenli bir idareyle inşa edilir.

DÖRT KADI, BİR CAMİ VE İÇKİ YASAĞI

TARİHÎ NOT: İDARE VE DİN

Hicrî ***663*** yılında Baybars Kahire'de dört başkadı tayin etti — Şâfiî, Hanefî, Mâlikî ve Hanbelî mezheplerinin her biri için bir kadı — böylece insanlar kendi mezheplerine göre yargılanabilecekti. Aynı düzen daha sonra Şam'da da uygulandı.

Kahire'de ***Zâhir Baybars Camii***'ni (hicrî 665–667) inşa ettirdi; Mescid-i Nebevî'yi, Kubbetü's-Sahra'yı ve Halîl'deki Hz. İbrâhim Camii'ni onardı ve hicrî 667'de hacca gitti. el-Makrîzî ve İbn Kesîr'e göre ayrıca birkaç kez içkiyi yasakladı, satıldığı yerleri kapattı ve ondan alınan vergiyi kaldırdı.

Rivayetin derecesi: İbn Abdüzzâhir'in (Baybars'ın kendi kâtibi) er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:

el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye; İbn Abdüzzâhir, er-Ravzü'z-zâhir fî sîreti'l-Meliki'z-Zâhir.

Resûlullah ﷺ içki hakkında uyarıda bulundu:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 5575

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما ـ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّنْيَا، ثُمَّ لَمْ يَتُبْ مِنْهَا، حُرِمَهَا فِي الآخِرَةِ ".

TERCÜME:

Abdullah b. Ömer'in rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Kim dünyada içki içer, sonra ondan tövbe etmezse, âhirette ondan mahrum kalır."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Abdullah b. Yûsuf et-Tinnîsî ← Mâlik b. Enes ← Nâfi' ← Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Eşribe, Hadis No. 5575.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:5575

ALINACAK DERSLER

Bir devletin gücü yalnızca ordusunda değil, halkının adaletinde, ilminde ve ahlâkındadır.

KAYSERİYE, ARSÛF VE SAFED

TARİHÎ NOT: ŞAM SAHİLİNİN KALELERİ

Hicrî ***663*** (miladî 1265) yılında Baybars Filistin sahilindeki ***Kayseriye*** ve ***Arsûf***'u fethetti. Ertesi yıl, hicrî ***664***'te (1266), Celîle'deki güçlü Tapınakçı kalesi ***Safed***'i kuşattı.

Ağır bir kuşatmadan sonra Tapınakçı garnizonu eman karşılığında teslim oldu. Ancak hem Müslüman hem Haçlı kaynaklarına göre Baybars ardından, silah ve mal saklamak gibi teslim şartlarını çiğnedikleri gerekçesiyle çoğunun öldürülmesini emretti. Bu gerekçe doğru olsun ya da olmasın, olay burada tartışmaya açık bir mesele olarak dürüstçe belirtilmektedir.

Rivayetin derecesi: İbn Abdüzzâhir'in (Baybars'ın kendi kâtibi) er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:

el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Abdüzzâhir, er-Ravzü'z-zâhir fî sîreti'l-Meliki'z-Zâhir; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

Kur'an ahitlerin yerine getirilmesini emreder:

NAHL SÛRESİ 16:91

وَأَوْفُوا۟ بِعَهْدِ ٱللَّهِ إِذَا عَٰهَدتُّمْ وَلَا تَنقُضُوا۟ ٱلْأَيْمَٰنَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ
جَعَلْتُمُ ٱللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾

Ahitleştiğiniz zaman Allah'ın ahdini yerine getirin. Allah'ı kendinize kefil kılarak sağlama bağladığınız yeminleri bozmayın. Allah yaptıklarınızı şüphesiz bilir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/16:91

Resûlullah ﷺ da ahdi bozmayı münafıklık alametlerinden saydı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 34

حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُرَّةَ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم قَالَ " أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ ". تَابَعَهُ شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ.

TERCÜME:

Abdullah b. Amr'ın rivayet ettiğine göre Nebî ﷺ şöyle buyurdu: "Dört haslet vardır; kimde bunların hepsi bulunursa halis münafık olur; kimde bunlardan biri bulunursa onu bırakıncaya kadar kendisinde münafıklıktan bir haslet bulunur: emanet verildiğinde hıyanet eder, konuştuğunda yalan söyler, ***ahitleştiğinde ahdini bozar***, tartıştığında haddi aşar."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Kabîsa b. Ukbe ← Süfyân es-Sevrî ← Süleyman el-A'meş ← Abdullah b. Mürre ← Mesrûk b. el-Ecda' ← Abdullah b. Amr رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Îmân, Hadis No. 34.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:34

ALINACAK DERSLER

Eman bir emanettir. Sözünü bozarak kazanılan zafer, bir kahramanın şerefini lekeler.

ANTAKYA'NIN FETHİ

TARİHÎ NOT: HİCRÎ 666, 4 RAMAZAN

Antakya, Şam diyarının en büyük şehirlerinden biriydi ve hicrî 491'den (1098) beri, 170 yıldır Haçlıların elindeydi. Hicrî ***666*** yılının Ramazan ayında (Mayıs 1268), Yafa'yı aldıktan sonra Baybars Antakya'yı kuşattı ve şehir Ramazan'ın dördüncü günü düştü.

Kaynaklar şehir halkının toplu olarak öldürüldüğünden ve esir alındığından, son derece büyük ganimetten söz eder. İbn Abdüzzâhir, Baybars'ın o sırada Trablus'ta bulunan Antakya prensi VI. Bohemond'a yazdığı ve şehrin yıkımını alaycı bir dille anlattığı mektubu nakletmiştir. Haçlı Antakya Prensliği sona erdi.

Rivayetin derecesi: Antakya'nın fethi tarihen sabittir; ölü ve esir sayıları farklıdır ve abartılı olabilir.

KAYNAK:

İbn Abdüzzâhir, er-Ravzü'z-zâhir fî sîreti'l-Meliki'z-Zâhir; el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

ALINACAK DERSLER

Büyük bir zafer büyük bir imtihan da getirir. İslâm, savaşta bile sivillere merhameti öğretir.

HISNÜLEKRÂD: AŞILMAZ KALE

TARİHÎ NOT: KRAK DES CHEVALİERS, HİCRÎ 669

Hısnülekrâd (Batı'da Krak des Chevaliers olarak bilinir), Şam diyarında bir tepe üzerindeki çok güçlü bir Hospitaller kalesiydi ve Selâhaddin'inki dahil pek çok saldırıya dayanmıştı. Hicrî ***669*** yılının Receb ve Şâban aylarında (Mart–Nisan 1271), Baybars onu mancınıklarla kuşattı ve surlarının altına lağım kazdırdı.

Dış sur yıkıldıktan sonra iç burçtaki savunucular eman karşılığında teslim oldu. Bu kez eman yerine getirildi: Trablus'a gitmelerine izin verildi. Baybars ardından kaleyi onardı ve içine bir cami yaptırdı.

Rivayetin derecesi: İbn Abdüzzâhir'in (Baybars'ın kendi kâtibi) er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbn Abdüzzâhir, er-Ravzü'z-zâhir fî sîreti'l-Meliki'z-Zâhir; el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire.

Resûlullah ﷺ sınır nöbetinin (ribât) faziletini açıkladı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2892

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ، سَمِعَ أَبَا النَّضْرِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ ـ رضى الله عنه ـ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا، وَمَوْضِعُ سَوْطِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا، وَالرَّوْحَةُ يَرُوحُهَا الْعَبْدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوِ الْغَدْوَةُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا ".

TERCÜME:

Sehl b. Sa'd es-Sâidî'nin rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Allah yolunda bir gün sınır nöbeti tutmak, dünyadan ve dünyadaki her şeyden hayırlıdır.*** Sizden birinin kamçısının cennetteki yeri dünyadan ve dünyadaki her şeyden hayırlıdır. Bir kulun Allah yolunda yaptığı bir akşam ya da bir sabah yürüyüşü dünyadan ve dünyadaki her şeyden hayırlıdır."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Abdullah b. Münîr ← Ebü'n-Nadr Hâşim b. Kâsım ← Abdurrahman b. Abdullah b. Dînâr ← Ebû Hâzim Seleme b. Dînâr ← Sehl b. Sa'd es-Sâidî رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cihâd ve's-Siyer, Allah Yolunda Bir Gün Ribâtın Fazileti Bâbı, Hadis No. 2892.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:2892

ALINACAK DERSLER

En güçlü kale bile sabırla açılabilir. Teslim olan düşmana verilen sözü tutmak da bir şeref alametidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BERKE HAN VE ELBİSTAN SAVAŞI

TARİHÎ NOT: KUZEYDE BİR MÜTTEFİK, ANADOLU'DA BİR ZAFER

Karadeniz'in kuzeyindeki Altın Orda'nın (Cuci Ulusu) hükümdarı ***Berke Han***, Cengiz Han'ın Müslüman olmuş torunuydu. Kendisi de Berke'nin hâkimiyetindeki Kıpçak bozkırından gelen Baybars, hicrî 660'tan itibaren ona elçiler gönderdi. İkisi Hülâgû'ya karşı ittifak kurdu ve Berke ile Hülâgû arasındaki savaş, İlhanlı Moğollarının Şam'a tüm güçleriyle saldırmasını engelledi. (Berke'nin hikâyesi Seri 24'te anlatılacaktır.)

Hicrî ***675*** Zilkade'sinde (Nisan 1277), Baybars Anadolu'ya yürüdü ve ***Elbistan***'da Moğol ordusunu ve onların Selçuklu müttefiklerini yendi. Ardından Kayseri'ye girdi ve Selçuklu tahtına oturdu, sonra Şam'a çekildi.

Rivayetin derecesi: İbn Abdüzzâhir'in (Baybars'ın kendi kâtibi) er-Ravzü'z-zâhir'i, el-Makrîzî'nin es-Sülûk'ü, İbn Kesîr'in el-Bidâye ve'n-nihâye'si ve İbn Tağrîberdî'nin en-Nücûmü'z-zâhire'si gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre senetsiz rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk; İbn Abdüzzâhir, er-Ravzü'z-zâhir fî sîreti'l-Meliki'z-Zâhir; İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire.

ALINACAK DERSLER

İslâm kardeşliği ırkları ve devletleri aşar. Bir Memlük sultanı ile bir Moğol hanı iman sayesinde birleşti.

İMAM NEVEVÎ'NİN UYARISI

TARİHÎ NOT: SULTANIN KARŞISINDA BİR ÂLİM

Riyâzü's-Sâlihîn ve Kırk Hadis'in müellifi İmam ***Yahyâ b. Şeref en-Nevevî***, Baybars döneminde Şam'da yaşadı. Talebesi İbnü'l-Attâr ve es-Süyûtî, Nevevî'nin Baybars'a birkaç kez mektup yazarak Şam halkına yapılan zulümler, bu arada bahçelere el konulması ve ağır vergiler hakkında onu uyardığını rivayet eder.

Rivayete göre Baybars savaşı finanse etmek için halkın malını almaya dair fetva istediğinde Nevevî, sultan ve emîrler önce kendi mallarını vermedikçe fetvayı imzalamayı reddetti — tıpkı İzzeddin b. Abdüsselâm'ın Kutuz'a verdiği fetva gibi. Baybars öfkelendi ve onun Şam'dan çıkmasını emretti. Nevevî "İşittim ve itaat ettim" dedi ve köyü Nevâ'ya döndü; orada, Baybars ile aynı yıl, hicrî 676'da vefat etti. Kıssa meşhurdur, ancak bazı ayrıntıları yalnızca Nevevî'nin hayranları tarafından rivayet edilmiştir.

Rivayetin derecesi: Nevevî'nin Baybars'ı uyarması biyografilerinde meşhurdur; bazı ayrıntılar (Baybars'a nispet edilen sözler dahil) kesin değildir.

KAYNAK:
İbnü'l-Attâr, Tuhfetü't-tâlibîn fî tercemeti'l-İmâm Muhyiddîn; es-Süyûtî, el-Minhâcü's-sevî; es-Sübkî, Tabakâtü'ş-Şâfi'iyyeti'l-kübrâ.

Âlimler, yöneticiliğin emanetinin ağırlığını bildikleri için yöneticileri uyarırlardı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 7150

حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَشْهَبِ، عَنِ الْحَسَنِ، أَنَّ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ زِيَادٍ، عَادَ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ فَقَالَ لَهُ مَعْقِلٌ إِنِّي مُحَدِّثُكَ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم سَمِعْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " مَا مِنْ عَبْدٍ اسْتَرْعَاهُ اللَّهُ رَعِيَّةً، فَلَمْ يَحُطْهَا بِنَصِيحَةٍ، إِلاَّ لَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ ".

TERCÜME:
Hasan'ın rivayet ettiğine göre Ubeydullah b. Ziyâd, Ma'kıl b. Yesâr'ı vefat ettiği hastalığında ziyaret etti. Ma'kıl ona şöyle dedi: Sana Resûlullah'tan ﷺ işittiğim bir hadis anlatacağım. Nebî'yi ﷺ şöyle buyururken işittim:

"Allah'ın kendisine bir halkı emanet ettiği hiçbir kul yoktur ki onları samimi bir öğütle (hayırhahlıkla) korumazsa, cennetin kokusunu alabilsin."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ebû Nuaym el-Fadl b. Dükeyn ← Ebü'l-Eşheb Ca'fer b. Hayyân ← Hasan-ı Basrî ← Ma'kıl b. Yesâr رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Ahkâm, Hadis No. 7150.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:7150

ALINACAK DERSLER

Uyarmaya cesaret eden âlimler ve onları yaşatan yöneticiler, ümmetin hâlâ sağlıklı olduğunun işaretidir. Nevevî, hakkı feda etmeden itaat etti.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN KISSALAR VE SAYILAR

KAYNAK NOTU: GERÇEKLE EFSANE ARASINDA

Baybars'ın hikâyesindeki bazı konuların dikkatle değerlendirilmesi gerekir. ***Birincisi***, onun hakkındaki ana kaynak olan er-Ravzü'z-zâhir, onu öven kendi kâtibi İbn Abdüzzâhir tarafından yazılmıştır; Haçlı kaynakları ise onu zalim bir düşman olarak tasvir eder; her ikisi de dikkatle okunmalıdır. ***İkincisi***, Antakya'daki ölü ve esir sayıları (yüz bine kadar) modern tarihçilerce abartılı kabul edilir.

Üçüncüsü, başkası için hazırlandığı söylenen zehirli ***kımız*** içtikten sonra öldüğü rivayeti bazı tarihçilerce nakledilir, diğerleri ise hastalık veya yaradan söz eder; gerçek sebep kesin değildir. ***Dördüncüsü***, asırlarca Mısır ve Şam'ın kahvehanelerinde okunan uzun halk destanı ***Sîretü'z-Zâhir Baybars***, tarih değil kurgudur.

Rivayetin derecesi: Ana olaylar sabittir; sayılar, ölüm sebebi ve destan kıssaları kesinleştirilemez.

KAYNAK:

İbn Abdüzzâhir, el-Makrîzî, İbn Kesîr, Haçlı kaynakları ve modern tarih araştırmalarının karşılaştırılması.

ALINACAK DERSLER

Büyük bir şahsiyet çoğu zaman aşırı övgü ve aşırı suçlamayla kuşatılır. Dürüstlük orta yoldur.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ŞAM'DA VEFATI VE MİRASI

Baybars, hicrî ***676*** Muharrem'inde (Temmuz 1277) yaklaşık elli beş yaşında Şam'da vefat etti ve bugün Zâhiriyye Kütüphanesi'ni barındıran ***el-Medresetü'z-Zâhiriyye***'ye defnedildi. On yedi yıl hüküm sürdü ve haleflerine, daha sonra hicrî 690'da Şam'daki Haçlı varlığını sona erdirecek güçlü bir devlet bıraktı.

MİRAS	ETKİSİ
Kahire'de bir halife	Bağdat'tan sonra ümmetin birliğinin sembolü
Memlük gücü	Mısır ve Şam, Moğollara ve Haçlılara karşı savunuldu
Haçlı kaleleri	Kayseriye, Arsûf, Safed, Yafa, Antakya, Hısnülekrâd
İdare	Berîd postası, dört kadı, donanma
Mimari	Zâhir Baybars Camii; el-Medresetü'z-Zâhiriyye

BAYBARS'IN KARAKTERİ

ÖZELLİK	HİKÂYESİNDEN ÖRNEK
Cesur ve zeki	Mansûre'deki tuzak; Ayn Câlût'taki öncü birlik
Büyük bir teşkilatçı	Posta, kaleler, donanma ve ordu eğitimi
Dinî şiarları koruyan	Hilâfet, dört kadı, camiler, içki yasağı
Yorulmak bilmez	Neredeyse her yıl sefere çıktı
Sert ve zaman zaman zalim	Safed esirleri; Antakya; Nevevî'nin uyarısı
Sıradan bir insan	Kutuz'un öldürülmesindeki rolü

ALINACAK DERSLER

Güç bir emanettir. Ümmeti savunmak için kullanıldığında şereflidir, zulüm için kullanıldığında ise kınanır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BAYBARS KISSALARININ KAYNAKLARI

Bu tablo, okuyucunun sahih olanı sadece meşhur olandan ayırabilmesi için her kıssanın kaynağını ve derecesini özetler.

KISSA	KAYNAK	DERECE
Gözü yüzünden iade edilmesi	İbn Tağrîberdî	Tarih
Mansûre'deki tuzak (h. 647)	el-Makrîzî; İbn Kesîr	Tarih
Turanşah ve Kutuz'un öldürülmesi	el-Makrîzî; İbn Tağrîberdî	Tarih
Kahire'de halife (h. 659)	el-Makrîzî; es-Süyûtî	Tarih
Masiyet olmadıkça dinlemek ve itaat	Sahîh-i Buhârî 7144	Sahih
Posta, kaleler ve donanma	İbn Abdüzzâhir; el-Makrîzî	Tarih
Kuvvet atıcılıktır	Sahîh-i Müslim 1917	Sahih
Dört kadı (h. 663)	el-Makrîzî	Tarih
İçki hakkında uyarı	Sahîh-i Buhârî 5575	Sahih
Safed esirlerinin öldürülmesi (h. 664)	el-Makrîzî; Haçlı kaynakları	Tarih; tartışmalı
Münafığın alametleri	Sahîh-i Buhârî 34	Sahih
Antakya (h. 666)	İbn Abdüzzâhir; el-Makrîzî	Tarih; sayılar abartılı
Hısnülekrâd (h. 669)	İbn Abdüzzâhir; el-Makrîzî	Tarih
Ribâtın fazileti	Sahîh-i Buhârî 2892	Sahih
Nevevî'nin uyarısı	İbnü'l-Attâr; es-Süyûtî	Meşhur; ayrıntılar kesin değil
Halkına hayırhah olmayan yönetici	Sahîh-i Buhârî 7150	Sahih
Zehirli kımızla ölümü	el-Makrîzî ve diğerleri	Kesin değil
Sîretü'z-Zâhir Baybars	Halk destanı	Kurgu

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ŞAHISLAR, YERLER VE ZAMAN ÇİZELGESİ

ŞAHIS	ROLÜ
es-Sâlih Eyyûb	Eyyûbî sultanı; Baybars'ın efendisi
Fârisüddin Aktay	Bahriyye'nin lideri; Aybek tarafından öldürüldü
Seyfeddin Kutuz	Baybars'tan önceki sultan; Ayn Câlût kahramanı
el-Müstansır-billâh	Kahire'deki ilk Abbâsî halifesi
IX. Louis	Fransa kralı; Mansûre'den sonra esir alındı
Berke Han	Altın Orda'nın Müslüman hanı; Baybars'ın müttefiki
İmam Nevevî	Baybars'ı uyaran Şamlı âlim
İbn Abdüzzâhir	Baybars'ın kâtibi ve biyografi yazarı

YER	OLAY
Mansûre	Haçlılar tuzağa düştü (h. 647)
Ayn Câlût	Moğollara karşı zafer (h. 658)
Kahire	Saltanat ve hilâfet merkezi
Safed	Tapınakçı kalesi fethedildi (h. 664)
Antakya	Haçlı prensliği sona erdi (h. 666)
Hısnülekrâd	Hospitaller kalesi fethedildi (h. 669)
Elbistan	Moğollar Anadolu'da yenildi (h. 675)
Şam	Vefat ettiği ve kabrinin bulunduğu yer (h. 676)

YIL	OLAY
h. ± 620	Kıpçak bozkırında doğdu
h. 647	Mansûre Savaşı
h. 652	Şam'a kaçtı
h. 658	Ayn Câlût; sultan oldu
h. 659	Kahire'de Abbâsî hilâfeti
h. 663	Dört kadı; Kayseriye ve Arsûf
h. 664	Safed
h. 666	Yafa ve Antakya
h. 669	Hısnülekrâd
h. 675	Elbistan Savaşı

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

YIL	OLAY
h. 676	Şam'da vefat etti

ZÂHİR BAYBARS HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR

Bu bölüm Zâhir Baybars hakkında sık sorulan soruları cevaplar. Cevaplar kısadır; ayrıntılar önceki bölümlerdedir.

1. ZÂHİR BAYBARS KİMDİR?

Mısır ve Şam'ın dördüncü Memlük sultanı (h. 658–676); Mansûre'de ve Ayn Câlût'ta komutan.

2. NEREDEN GELMİŞTİR?

Karadeniz'in kuzeyindeki Kıpçak Türk boylarından; gençliğinde köle olarak satıldı.

3. "EL-BUNDUKDÂRÎ" NE DEMEKTİR?

Bir zamanlar emîr Aydekin el-Bundukdâr'ın memlükü idi.

4. MANSÛRE'DE ROLÜ NEYDİ?

Haçlı süvarilerini şehrin içinde tuzağa düşüren komutanlar arasındaydı.

5. NASIL SULTAN OLDU?

Hicrî 658'de kendisi ve bir grup emîr Sultan Kutuz'u öldürdükten sonra.

6. HİLÂFET İÇİN NE YAPTI?

Hicrî 659'da Kahire'de Abbâsî soyundan birine halife olarak biat etti.

7. BERÎD NEDİR?

Kahire ile Şam arasında at menzilleri bulunan devlet posta teşkilatı.

8. HANGİ HAÇLI KALELERİNİ FETHETTİ?

Bunlar arasında Kayseriye, Arsûf, Safed, Yafa, Antakya ve Hısnülekrâd vardır.

9. HATALARI VAR MIYDI?

Evet; bunlar arasında Kutuz'un öldürülmesindeki rolü ve Safed esirlerinin öldürülmesi vardır.

10. İMAM NEVEVÎ ONU NEDEN UYARDI?

Şam halkına yapılan zulüm ve ağır vergiler yüzünden.

11. NE ZAMAN VE NEREDE VEFAT ETTİ?

Hicrî 676 Muharrem'inde Şam'da; kabri el-Medresetü'z-Zâhiriyye'dedir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

12. HİKÂYESİNİN EN BÜYÜK DERSİ NEDİR?

Güç, şeriata boyun eğmesi gereken bir emanettir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE SONUÇ

Baybars'ın hikâyesi, gözündeki bir kusur yüzünden reddedilen, sonra Mısır ile Şam'ı birleştiren, hilâfeti ihya eden ve Haçlı kalelerini yıkan bir sultan olan bir köle çocuğun hikâyesidir — ama aynı zamanda elleri kandan ve zulümden temiz olmayan bir insanın hikâyesidir.

DERS	BAYBARS'IN HİKÂYESİNDEN
Köken kaderi belirlemez	Ucuza satılan bir köle sultan oldu
Şeriat sınırları içinde itaat	Kahire'de halife; Nisâ 4:59; Sahîh-i Buhârî 7144
Kuvvet hazırlamak	Posta, kaleler ve donanma; Enfâl 8:60; Sahîh-i Müslim 1917
Toplum ahlâkını korumak	İçki yasağı; Sahîh-i Buhârî 5575
Ahde vefa	Safed ve Hısnülekrâd; Nahl 16:91; Sahîh-i Buhârî 34
Sınır nöbetinin fazileti	Şam'ın kaleleri; Sahîh-i Buhârî 2892
Âlimlerin uyarısını kabul etmek	İmam Nevevî; Sahîh-i Buhârî 7150
Kaynaklar hakkında dürüstlük	Değerlendirilmesi gereken övgüler, suçlamalar ve efsaneler

Baybars'ın iyi yanlarını — azmini, hazırlığını ve ümmeti savunma gayretini — alalım ve gücü Allah'ın emrine boyun eğen bir emanet kılarak hatalarından sakınalım.

İnşallah İslam Kahramanları serisi Berke Han'ın hikâyesiyle devam edecektir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'ân-ı Kerîm, Osmanlı resmi ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. quran.com

İbn Kesîr, Tefsîrü'l-Kur'âni'l-azîm (Nisâ 4:59; Enfâl 8:60; Nahl 16:91).

HADİS

Sahîh-i Buhârî 34, 2892, 5575, 7144, 7150. sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 1917. sunnah.com/muslim:1917

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî; en-Nevevî, Şerhu Sahîhi Müslim.

TARİH VE BİYOGRAFİ KİTAPLARI

İbn Abdüzzâhir, er-Ravzü'z-zâhir fî sîreti'l-Meliki'z-Zâhir.

el-Makrîzî, es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk.

İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-nihâye.

el-Yûnînî, Zeylü Mir'âti'z-zamân.

İbn Tağrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire fî mülûki Mısr ve'l-Kâhire.

es-Süyûtî, Târîhu'l-hulefâ ve el-Minhâcü's-sevî fî tercemeti'l-İmâm en-Nevevî.

İbnü'l-Attâr, Tuhfetü't-tâlibîn fî tercemeti'l-İmâm Muhyiddîn.

TDV İslâm Ansiklopedisi, "Baybars I". islamansiklopedisi.org.tr/baybars-i

QURANSCİENCE.MY'DEKİ İLGİLİ SERİLER

İslam Kahramanları, Seri 1: Hamza b. Abdülmuttalib'den Seri 22: Seyfeddin Kutuz'a. quranscience.my/#pahlawan

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيد - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

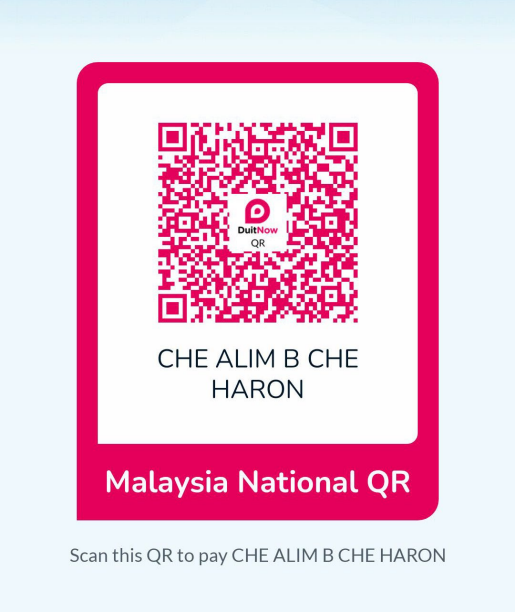
SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

Uluslararası bağışçılar: yukarıdaki PayPal QR kodunu okutun ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir